ECLI:LV:AT:2021:0629.C24187115.13.S
Lieta Nr. C24187115, SKC-117/2021
Civillietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
SPRIEDUMS
Rīgā 2021.gada 29.jūnijā

Senāts šādā sastāvā:
senatore referente Anita Čerņavska,
senators Intars Bisters,
senatore Marika Senkāne
rakstveida procesā izskatīja civillietu sakarā ar dzīvokļu īpašnieku kooperatīvās sabiedrības „Zinātne" kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2020.gada 2.aprīļa spriedumu dzīvokļu īpašnieku kooperatīvās sabiedrības „Zinātne" prasībā pret AS „Pilsētas zemes dienests" par zemes nomas attiecību grozīšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Dzīvokļu īpašnieku kooperatīvā sabiedrība „Zinātne" (turpmāk – DzĪKS „Zinātne") 2015.gada 23.oktobrī cēla tiesā prasību pret AS „Pilsētas zemes dienests", kurā, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 203.pantu, likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju" pārejas noteikumu 51.punktu un likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" pārejas noteikumu 16.punktu, lūdza grozīt ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2011.gada 25.augusta spriedumu noteiktās zemes nomas līguma būtiskās sastāvdaļas, atzīstot par spēku zaudējušu prasītājas pienākumu kompensēt iznomātājam nekustamā īpašuma nodokļa par zemi maksājumu, sākot ar 2015.gada 1.janvāri.

Prasības pieteikumā norādīts, ka atbilstoši izmaiņām normatīvajos aktos DzĪKS „Zinātne" vairs nav pienākuma kompensēt nodokļa maksājumu, taču atbildētāja rēķinos turpina aprēķināt nekustamā īpašuma nodokļa kompensāciju, pamatojot to ar spēkā stājušos tiesas spriedumu.

[2] Ar Ogres rajona tiesas 2017.gada 13.jūnija spriedumu prasība apmierināta, atzīstot no 2015.gada 23.oktobra (prasības pieteikuma iesniegšanas dienas) par spēku zaudējušu nomnieka pienākumu papildus nomas maksai kompensēt nekustamā īpašuma nodokļa par zemi maksājumu.

[3] Izskatījusi lietu sakarā ar AS „Pilsētas zemes dienests" un DzĪKS „Zinātne" apelācijas sūdzībām, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2018.gada 22.janvāra spriedumu prasību noraidīja.

[4] Ar Senāta 2019.gada 27.novembra spriedumu apelācijas instances tiesas spriedums atcelts un lieta nodota jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

[5] Izskatījusi lietu no jauna, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2020.gada 2.aprīļa spriedumu prasību apmierinājusi daļēji, grozot ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2011.gada 25.augusta spriedumu civillietā Nr. C30439809 noteiktās zemes nomas līguma būtiskās sastāvdaļas un atzīstot par spēku zaudējušu nomnieka pienākumu papildus nomas maksai kompensēt iznomātājam nekustamā īpašuma nodokļa par zemi maksājumu no 2015.gada 23.oktobra.

Tiesa atzina, ka mainoties apstākļiem, kas ietekmē ar spriedumu noteikto maksājumu apmēru vai ilgumu, zemes nomas attiecību puse atbilstoši Civilprocesa likuma 203.panta ceturtās daļas noteikumiem ir tiesīga iesniegt tiesā jaunu prasību par maksājumu apmēra grozīšanu.

Prasība celta 2015.gada 23.oktobrī, lai gan grozījumi likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju" 54.panta otrajā daļā, kas atceļ nomnieka pienākumu kompensēt iznomātājam nekustamā īpašuma nodokļa par zemi maksājumu, stājās spēkā 2015.gada 1.janvārī.

Tikai ar prasības celšanas brīdi attiecīgā persona uzsāk savu likumā garantēto civilo tiesību aizsardzības realizāciju tiesā (*Senāta 2007.gada 29.augusta spriedums lietā Nr. SKC-556 un 2010.gada 27.janvāra spriedums lietā Nr. SKC-254*). Tādējādi ar tiesas spriedumu noteiktais prasītājas pienākums papildus nomas maksai kompensēt nekustamā īpašuma nodokļa par zemi maksājumu atzīstams par spēku zaudējušu no prasības celšanas dienas 2015.gada 23.oktobra.

[6] DzĪKS „Zinātne" kasācijas sūdzībā lūdz atcelt apelācijas instances tiesas spriedumu daļā, ar kuru noteikts, ka pienākums kompensēt nekustamā īpašuma nodokļa par zemi maksājumu zaudē spēku no prasības celšanas dienas.

Kasācijas sūdzībā norādīts, ka tiesa nepamatoti nepiemēroja Civillikuma 3.pantu un likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju" pārejas noteikumu 51.punktu.

Pušu tiesiskās attiecības pastāv uz likuma pamata. Mainoties likuma normām, mainās zemes nomas attiecību elementi un noteikumi, turklāt ar brīdi, kad attiecīgās normas tiek grozītas. Ar likumu noteiktais pienākums atcelts no 2015.gada 1.janvāra. Tādēļ konkrētajā gadījumā nevar tikt piemērota vispārpieņemtā prakse grozīt apstrīdēto tiesisko attiecību no brīža, kad prasītājs ir cēlis prasību tiesā.

[7] Ar Senāta senatoru kolēģijas 2020.gada 14.decembra rīcības sēdes lēmumu ir atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar atbildētājas iesniegto kasācijas sūdzību.

Motīvu daļa

[8] Pārbaudījis spriedumu Civilprocesa likuma 473.panta pirmās daļas kārtībā, Senāts uzskata, ka apelācijas instances tiesa strīdu pēc būtības izšķīrusi pareizi, taču kļūdaini noteikusi brīdi, no kura novēršams prasītājas materiālo tiesību aizskārums.

[9] Ievērojot Civillikuma 3.pantā noteikto (*Katra civiltiesiska attiecība apspriežama pēc likumiem, kas bijuši spēkā tad, kad šī attiecība radusies, pārgrozījusies vai izbeigusies. Neskartas paliek jau iegūtās tiesības*), izšķirot strīdu, piemērojami likumi, kas regulē starp prasītāju un atbildētāju izveidojušās tiesiskās attiecības un no tiem izrietošās sekas.

Konkrētajā gadījumā runa ir par zemes lietošanas piešķīrumu ēkas īpašniekiem uz likuma pamata (piespiedu noma), turklāt ar likumu ir noteiktas gan zemes īpašnieka tiesības saņemt nomas maksu, gan ēkas īpašnieku tiesības lietot zemi un pienākumu veikt samaksu par lietoto nomas priekšmetu.

Uz likuma pamata pastāvošo tiesisko attiecību būtiskās sastāvdaļas, par kurām puses savstarpējo domstarpību dēļ nevienojās, ar 2011.gada 25.augusta spriedumu ir noteikusi tiesa, atbilstoši tobrīd pastāvējušam tiesiskajam regulējumam arī nosakot nomniekam pienākumu kompensēt zemes īpašniekam nekustamā īpašuma nodokļa par zemi maksājumu, kurš no 2015.gada 1.janvāra ir atcelts (likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju" pārejas noteikumu 51.punkts).

Tātad, neatkarīgi no tā, ka pienākums kompensēt nekustamā īpašuma nodokļa par zemi maksājumu bija ietverts tiesas spriedumā, zemes un ēkas īpašniekiem šīs izmaiņas bija saistošas ar dienu, kad grozījumi likumā stājās spēkā.

Izskatāmajā lietā, pretēji apelācijas instances tiesas secinājumam, nepastāv priekšnoteikumi, kas dotu pamatu starp pusēm pastāvošās piespiedu nomas tiesiskās attiecības saturu padarīt atkarīgu no tā, kad celta prasība tiesā. Šāda pieeja zemes īpašniekam rada neattaisnojamu priekšrocību ilgstošā laika posmā saņemt no ēkas īpašniekiem maksājumu, kurš atbilstoši likumam tam nepienākas.

[10] Senāts uzskata par iespējamu procesuālās ekonomijas nolūkā spriedumu pārsūdzētajā daļā grozīt.

Tā kā spriedums tiek grozīts, saskaņā ar Civilprocesa likuma 458.panta otro daļu prasītājai atmaksājama drošības nauda 300 EUR.

[11] Attiecībā uz atbildētājas lūgumu apturēt tiesvedību, kas pamatots ar 2021.gada 14.jūnijā iesniegto konstitucionālo sūdzību, ar kuru lūgts atzīt par neatbilstošiem Latvijas Republikas Satversmei grozījumus likumā „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju", kas atceļ nomnieka pienākumu kompensēt zemes īpašniekam nekustamā īpašuma nodokļa par zemi maksājumu, Senāts, ņemot vērā lūgumam pievienotos dokumentus, norāda, ka neapstiprinās pamats tiesvedības apturēšanai, kā to paredz Civilprocesa likuma 214.panta 4.punkts.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 4.punktu, Senāts

nosprieda

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2020.gada 2.aprīļa spriedumu pārsūdzētajā daļā grozīt un noteikt, ka nomnieka pienākums papildus nomas maksai kompensēt iznomātājam nekustamā īpašuma nodokļa par zemi maksājumu izbeidzies 2015.gada 1.janvārī.

Atmaksāt DzĪKS „Zinātne" drošības naudu 300 EUR (trīs simti *euro*).

Spriedums nav pārsūdzams.

Senatore	A. Čerņavska
Senators	I. Bisters
Senatore	M. Senkāne